

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marți, Joi și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 8 C. 50 fl.
Pentru menabile pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefranțuz. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Club român parlamentar.

Sibiu, 13 Februarie n.

Alegerea nouă de la Chișineu, comitatul Aradului, efectuată Vineri, s'a terminat cu învingerea candidatului român, care a avut cu 99 voturi mai mult de cât candidatul partidului liberal.

Avem deci acum opt deputați naționali români în dietă, și dacă se vor purta bine alegătorii din cercul electoral al Cehului-Silvaniei, unde Joi asemenea se va face alegere nouă între candidatul național român, venerabilul domn George Pop de Băsești, și candidatul partidului liberal, vom avea nouă. Și într'un cas și într'altul destui, pentru-ca împreună cu naționalistul sârb și naționalistul slovac se formeze un club parlamentar al naționalităților.

Se cer adevărat cel puțin zece deputați, pentru a forma un partid parlamentar, de care trebuie să se țină cont la alegerea tuturor comisiunilor și chiar și la alegerea membrilor în delegațiune, și deputați naționali români, în societate cu Sârbul și Slovacul, sunt în stare acum să formeze un astfel de club parlamentar.

Importanța acestui fapt erodată că o înțelege ori și cine. Prin aceea, că dieta vine pusă în datorința de a alege în comisiuni și în delegațiune și membrii luai din clubul parlamentar al naționalităților, recunoște, că asistă naționalități în patria aceea, că asistă popor nemagiar, reprezentate prin deputați proprii în dieta țării, — ceea ce până acum a fost negat în dieta.

Dar speranțele noastre merg mai departe. Merg într'acolo, că chiar și fără a fi și Slovacul naționalist din dietă și să se formeze un club parlamentar al român, și a nume, din cei opt, venind nouă deputați naționali români și din cei nouă deputați români aleși cu program guvernamental.

Partidul din care fac acestia parte și sub steagul căruia au fost aleși, nu

mai e partid guvernamental, și astfel ei nu mai au motiv să rămână în sinul acestui partid. Ar fi deci foarte cuminte lucru, și lumea românească așteaptă chiar de la ei, ca să iasă din partidul liberal și să se alăture la deputați naționali români, pentru a forma împreună un club parlamentar român de 17 eventual 18 deputați.

Lucrul și mai cuminte ar fi apoi, dacă și cei 13 deputați sași ar face asemenea, și cu Românii, apoi cu Sârbul și Slovacul împreună ar forma un club al tuturor naționalităților nemagiare din patrie, un club parlamentar de 32—33 deputați, de care, ori ce partid ar veni la putere, trebuie să țină cont, pentru că 32—33 de voturi trag mult în câmpăna.

Programul și-l'ar ține întreg și neatăz fie care naționalitate și s'ar stabili un program comun de muncă pentru actualul club parlamentar, cu puncte acceptabile din partea tuturor deputaților naționali, cum ar fi de exemplu următoarele:

1. Esecutarea conștientă a legii de naționalități. 2. Lege nouă electorală cu cens egal și pentru Ardeal și cu împărțire nouă a cercurilor electorale. 3. Retragera proiectului de lege al lui Berzeviczy.

Dacă deputați naționali obâr și numai în aceste trei puncte vor pute să exopereze ceva îndreptare față de trecut, alegătorii vor fi foarte mulțumiți cu ei. Căci nici un program politic nu a fost realizat de odată, ci încest cu încetul, punct de punct. Ear ai noștri trebuie să scotă din program punctele cele mai ardetore, și pe acelea să caute să le realizeze. Și mai ardetore, după părerea noastră, — care coincide în privința acesta cu părerea „Libertății” din Orăștie, — sunt cele trei puncte înșirate, pe cari le vor pute accepta din totă inima, așa credem, și deputații români aleși cu program liberal, dar și Sași.

Deschiderea dietei se va face în 18 Februarie n., dacă până atunci se va pute forma noul cabinet. In cas contrar dieta se va întruni în ziua numită, însă nu va face alta, de cât va lua la cunoștință comunicarea, că încă nu este compus noul guvern, ear deschiderea va fi amânată.

Kossuth la Viena. Eri, Duminecă, la orele 11 a fost primit Kossuth Ferencz în audiență din partea Maiestății Sale, pentru a și spune părerile asupra situației politice. Probabil că M. Sa va veni la Budapesta, pentru a asculta și părerile altor bărbați de stat, și apoi va decide în chestia formării noului cabinet.

Un program.

Am publicat cu numele în numărul 9 al ziarului nostru pe deputații cari au reprezentat poporul român din Ardeal la dieta din Pesta, în anii 1865—68. Au fost 14, dintre cari unul (Dr. Ioan Rațiu) n'a voit să intre în dieta ungară, ear altul (Moisil) și-a pierdut mandatul, pe motivul că nu știe ungurește. Au rămas deci 12 scaun și vot în dietă 12 deputați români ardeleni.

N'au intrat nici acestia în dieta din Pesta fără a fi pe deplin conștii de greaua lor chemare, și fără a și avea bine precizat programul lor politic. Putini vor cunoste acest program național ardelenesc, — ba câte-o din cei de astăzi nici unul, — de aceea credem că facem bun serviciu istoriei, publicându-l după cum a fost conceput cu comună înțelegere în zilele de atunci. A fost votat într'o conferență a deputaților români ardeleni și a fost intitulat: „Delineațiuni, în privința condițiunilor de uniune a Ardealului cu Ungaria”.

Cuprinsul e următorul:

Conferența deputaților români din Ardeal la dieta de încoronare din Ungaria, trecând peste întrebarea principală a uniunii Ardealului cu Ungaria și peste modul și for-

mele în cari aceea s'a realizat, se pune pe baza faptelor complinite. Prin urmare ea recunoște:

- afaceri comune Ardealului cu Ungaria;
- afaceri comune Ardealului și Ungariei cu imperiul întreg, și
- afaceri curat ardeleni, cari nu sunt comune nici cu Ungaria, nici cu imperiul întreg.

De aci urmază, că toate cauzele comune Ardealului cu Ungaria se pertractează în dieta comună din Ungaria, și se administrează prin ministerul responsabil comun al țerilor ținătoare de corôna țării. Așadar recunoșterea acestor de pe o parte și peste Ardeal, de altă parte estinderea legii electorale în privința alegerii deputaților din Ardeal la dieta din Pesta și peste Ardeal, pe lângă un cens echivalent cu cel din Ungaria, la care să se supună și nobilii și locuitorii din orășime, apoi împărțirea cercurilor electorale după una și aceeași cheie.

Urmază apoi, că toate cauzele comune imperiului întreg să se pertracteze prin delegațiunea se se esmte de o parte din senatul imperial transilaitan, ear de altă parte din țerile ținătoare de corôna Ungariei, sub responsabilitatea ministeriului comun al întregului imperiu.

Însă precum s'a aflat necesitatea și oportunitatea, ca Croația să trimită numărul proporționat de delegați direct din sinul ei, adevă, ori din dieta sa, ori de a casă, ori din curia ce o formează deputații croați în dieta comună din Pesta, așa se cere, ca și Ardealul, care e o țară mai mare și s'a bucurat de o autonomie mai largă de cât Croația, încă să potă trimite din sinul său numărul proporționat de delegați aleși cu respect la națiunile țării.

Precum Croația, care e asemenea unită cu corôna Ungariei, și precum singuraticile provincii ce se țin de senatul imperial transilaitan au afacerile lor curat provinciale, cari se pertractează în dietele provinciale, și se administrează de guvernele lor provinciale, așa și Ardealul își are afacerile sale curat ardeleni, cari nu sunt comune nici cu Ungaria, nici cu imperiul, de unde se deduce necesitatea, ca și Ardealul pentru astfel de afaceri să și aibă dieta și administrațiunea sa provincială, basată pe reprezentanța poporului, după o cheie electorală omogenă pentru toți locuitorii și pe sistema politică-națională și

FOIȘORĂ

„Ex tabulario nationis Saxonicae atque civitatis sedisque Cibiniensis.”

In orele libere având fericirea de a pute răsufl prin arhiva națională săsăscă din Sibiu, mi-am însemnat mai multe documente prețioase. Le-am luat pe rând, în șir cronologic, așa cum le-am aflat în sumariul documentelor. Faptul, că am putut ajunge la aceste documente, am să l mulțămesc dlui Zimmermann, arhivarului, care cu mare bunăvoință mi-le-a pus la dispoziție.

La notarea documentelor am avut în vedere numai acelea cari ne privesc pe noi, Români, deore-ce numai acestea ne interesează.

In speranța că va fi de întetes spicuirea mea, dau publicității notițele ce mi-le-am făcut.

1. Primul document, care face amintire de Români, datată din anul 1224. Anume: Sași se plâneră la regele Andreu al II-lea, că promisiunile făcute lor când au venit în Ardeal, nu li-s'au implinit, de aceea vine re-

gele Andreu al II-lea și într'o diplomă într' altele zice:

„Pădurea Românilor și a Bisenilor (silva Blacorum et Bissenorum) cu toate apele, se da Sașilor, dară așa, ca să o folosescă în comun cu Români și Bisenii amintiți”.

2. Într'un document al reginei Maria, dotat din 1 Iunie 1383, obvin 4 sate românești, și anume se zice că: „se doneză episcopului Goblin, din Transilvania, Omlașul dimpreună cu 4 sate românești: Galiș (Grossdorff, alio nomine Gallysdorff), Vale (Valyegraffen loff); Sibiel (B denbach) și Cacova (Cripsbach).

Aceste 4 sate sunt reamintite într'o altă diplomă din 19 Iunie 1383, pe baza căreia aveau a se stabili granițele acestui ținut. In diploma acesta se amintește, că dacă este cineva, căruia nu-i convine dispoziția luată, se va stabili o zi, când vine dispoziția prezentă la ascultarea de jalbă.

Tot din anul 1383, 22 Iulie, datată un alt document, prin care se aduce la cunoștința reginei, că într'o Sâmbătă a mers o comisiune din Sibiu la acel loc și li-a spus tuturor, cari erau de față, că acum au să trecă în posesiunea episcopului Goblin și a urmașilor lui, și că in timp de 4 zile, cât

imp comisiunea a rămas acolo pentru eventuale apelări, nu s'a prezentat nime, ca să apeleze.”

3. Într'o societă de a orașului Sibiu într' altele se zice:

500 de denari de la Români (a Walachis nostris) cu cari rămasese în restanță; și earși 2700 de denari; ceva mai la vale apoi: „1200 de denari de la Români (a Walachis nostris) din taxa impusă lor încă din anul trecut”.

4. Alt document e: „Memoriale ad partes transalpinenses” in care se cuprind amănunte interesante.

5. In diptoma lui Ladis'au, regele Ungariei, din 22 Ianuarie 1455, într' altele se zice că: „Dominic de Pethky și mai mulți români, fur făcut și fur încă prin furt, omor și alte reprsalii, mari daune.

6. Datată din 6 April 1456 un act, in care se zice „Incunoștințat fiind regele Ladis'au de cătră groful din Bistrița Ioan de Hunyadi despre aceea, că Vlad (Vladislaus) voivodul Valachiei, atacă nu numai proprietatea grofului, ci și alte sate săsești, cu toate că Hunyadi s'a declarat, că se supune în privința vre-unei neînțelegeri, judecății aduce din partea regelui, aduce la cunoștința sin-

gurativilor și tuturor Sașilor din Transilvania, că pe numit voivod (Vlad) l'a provocat în scris, și totodată l'a rugat, să abstea de la ori-ce altă devastare și atacare in contra posesiunilor regelui și ale grofului Hunyadi, și le poruncește lor (Sașilor) că dacă voivodul Vlad nu va da ascultare rugării sale, să se supună ei (Sași) ordinațiunilor grofului, și cu înțrega lor armată să apere granițele și posesiunile grofului, in contra ori-cărui atac, cu deosebire in contra atacurilor din partea lui Vlad”.

7. Datată din 3 Iulie anul 1456. Groful Ioan de Hunyadi cătră cele 7 scaune: „Precum li-a scris el deja și precum chiar și solii lor s'au putut convinge cu ochii proprii, el se află deja in fața Turcilor, de aceea îi conștoră pe numele lui Dumnezeu, ca să se grăbescă, cât se potă mai iute la el; ziua și noptea să meargă, ca să ajungă cât mai curând la el. Ear in cât privește apărarea ținutului lor, acesta a conștoră voivodului Vlad”.

Vorbe înțelepte.

Om scriet nu e numai acela, care nu face rău, ci și acela, care nu vorbeșă fără rău.

confesională a Ardealului, până atunci până va suta acesta.

De competența acestei diete provințiale ardeleni ar avea să se țină: 1. Dreptul de a da adresă la cuvântul de tron al mare-principelui Ardealului, dreptul de a trimite reprezentanți, gravamine și postulate, ori la dieta comună din Pesta, ori la delegațiunea imperială, ori de-a dreptul la principele țării. 2. Votarea și censurarea socotelilor tuturor fondurilor provințiale ale Ardealului, cum sunt: fondul de desărcinare a pământului, fondul de concurență, și altele asemenea. 3. Aducerea de legi și statute provințiale asupra afacerilor ardeleni care nu sunt comune cu Ungaria sau cu imperiul întreg, în estensiunea de care se bucură provinciile transilvanice față de senatul lor imperial, și 4. Afară de acestea rezolvarea tuturor acelor obiecte, cari s'ar relega din partea dietei din Pesta la dieta din Ardeal.

Din sistema constituțională provințială a Ardealului urmază recunoșterea națiunii române și a confesiunilor ei în Ardeal de egal îndreptățite cu celele națiunii politice și confesiuni recepte. Mai încolo, că limba română e egal îndreptățită cu limba magiară și germană, având deplină valoare nu numai la toate oficiile din țară, fără excepțiune, dar și în secțiunile ministeriale instituite pentru Ardeal. Că toate posturile oficiale din țară și cele din secțiunile ministeriale și centrale pentru Ardeal sunt a se îndeplini cu respect la egala îndreptățire națională și confesională. Urmază apoi autonomia perfectă a bisericilor și școlilor române și a fondurilor lor, exercitată prin sinodele lor, pe baza canoanelor bisericești, rezervându-se dreptul Coroanei de suprainspecțiune circa sacra. Urmază participarea Românilor la dotațiuni și subvențiuni pentru institutiile lor în asemenea măsură ca și celelalte națiuni ale țării. Urmază dreptul de asociațiune a națiunii române cu reprezentanța și capul ei național, care nu numai să conducă treburile curat naționale, dar și să reprezinte națiunea română la actele solemne publice-politice ale statului.

Prin urmare, națiunea română să aibă în marea Ardealului însemnările sale (un vultur stând pe o stâncă de piatră, cu crucea în gură), colorile sale roșu, galben și vânt, sigilul și steagul ei. În Ardeal să se introducă o nouă împărțire a țării cu respect la cerințele atât ale înlesnirii administrațiunii publice-politice, cât și ale grupării de municipalități în respectul etnografic cât se poate de omogene. Apoi o lege nouă comună și municipală, basată pe o cheie dreaptă după care să se manifesteze adevăratele interese ale majorității, atât în privința reprezentativă, cât și națională, fără suprimarea minorității. În capul acestor municipii să se denumescă șefi din naționalitatea respectivei majorități, sau să se aleagă liber.

O justiție independentă, juzi și județe de împăcare, ori numai un for apelatoriu, ori numai trei. O curte de cassațiune cu secțiune ardelenă pe lângă curtea septemvirală din Pesta, care să aibă dreptul numai de cassațiune, nu și de deciziune. În cas de cassațiune să se aleagă alta prima și secunda instanță. Simplificarea organismului judiciar a competenței sau a procedurii, o codificare modernă a dreptului civil și penal. Regularea cauzelor urbariale prin comisii ambulante, cari să cerceteze, decidă ad faciemi loci ex offio, de unde să se apeleze la forul altelea, și apoi la curtea de cassațiune. O bancă de credit pentru Ardeal, cu o secțiune numai pentru poporul țeran. O cameră industrială și comercială peste tota țara, și altă cameră agronomică, ear' a treia pentru economii de vite. Ridicarea unei universități paritetice cu ramuri, afară de științele filosofice, medicinale și juridice, încă și pentru științele tehnice, industriale, comerciale, montanistice, agronomice și pentru economia de vite.

Iată programul Românilor ardeleni, la anul 1866, când au intrat în dieta de încoronare. N'au ajuns însă, nu să îl realizeze, dar nici măcar să îl susțină în dieta din Pesta, în urma dezvoltării împrejurărilor în mod tot mai nefavorabil pentru ei, fapt care i-a îndemnat apoi, ca la 1869 să nu mai intre în dieta din Pesta, ci să decreteze pasivitatea, în conferința de la Mercuria.

Amănunte

de la alegerea de deputat dietal din Sebeș. Sebeș, 8 Februarie n.

Lupta într-o două partide, a dlui Dr. Lemény și a dlui Hieronymi, a fost înverșunată și deamă. Românașii nostri erau însuflețiți de idealul lor și pentru candidatul lor Dr. Lemény, și cât a fost ziua, de la 8 ore dimineața până la 7 ore seara, piața Sebeșului în continuu a resunat de: „Să trăiască Lemény și jos cu Ieronim”. Bieții au romanizat pe dl contracandidat, pe care și îl închipuesc ca pe un decăzut al nostru.

Câteva zile înainte de alegere, primariul orașului a poftit la o întâlnire pe unul din conducătorii români. Dându-i-se întâlnirea primariul l'a înmănat astfel: „Dle, am o misiune neplăcută; să-ți comunic următoarele: dl comite-suprem m'a însărcinat să Vă comunic, ca nu cumva să votați cu candidatul național, că Vă perdeți congrua. Dacă însă Vă veți reține de la vot, chiar și cercetarea introdusă deja contra Dvóstre pentru protestul contra proiectului de lege Berzeviczy, se va sista. Dl protopretor încă are însărcinarea să comunice acesta dlor preoți din cerc”.

Românul i-a răspuns: „Eu nu m'am făcut preot pe congrua. Biserica și școala română n'a existat și nu s'au susținut până acum prin întregire de la stat. Dacă pentru asta s'a dat congrua, ca să ne vindem biserica și națiunea, a d..... să fie. Suntem decii la totă”.

Primariul schimba fețe și nu știa încotro să deie. Românul însă a schimbat lucrul spre glumă și i-a zis: „Ei, bine, dle primariu, pentru asta m'ai chemat? Eu cred că pentru altceva m'ai chemat!”

Primariul: „Pentru ce altceva?”
Românul: „Eu credeam, că mă chema să-mi spui: Noi, Sași, am fost destul de asupra, am făcut tot ce am vrut, până acum tot noi am ales deputat pe cine am voit, acum Vă lășăm să alegeți pe cine veți Dvóstră”. Tablou.

Primariul încercându-se să zimbescă a putut zice numai atâta:

„Dar' asta nu se poate, dle, din principiu; cu încăpăținării știa de sași nu poți vorbi asteliiu, până ce ei știu că în listă sunt în majoritate”.

Alegerea era în toiul ei. A urmat la votare un Român care numai la Boboteză se întorsese din America. În lista care zăcea pe masa presidentului sas, era notat, că Românul e absent în America, și nu va pute veni la votare.

Venind Românul la vot, presidentul a zis „nu ești Dta, că N. N. e în America”. Bărbatul de încredere a răspuns: „acesta e, că s'a rentors”; ear' Românul născut că i-se dispută dreptul a strigat răstit: „eu sunt dle, am venit de la America numai pentru alegere”.

Presidentul a înghîțit un nod. Acesta s'a mai întemplat c'un American de ai nostri, când s'a prezentat la votare.

Atât erau Români de însuflețiți, și siguri de învingere, în cât credeau că Dzeu va face minuni, lăsându-i să birue și peste majoritatea numerică din lista contrarilor. Insuflețirea li-a mai potențat-o și următoarea întâmplare: coborându-se din sala de alegere un alegătoriu sas — cu locuința în Sibiu — pe trepte a fost lovit de apoplexie și a căzut la pământ. Români numai de cât au zis: „vedeți, Dzeu nu le ajută, acesta a venit din Sibiu, ca să voteze contra noastră, ear' Dzeu l'a pedepsit”. Ear' mulțime din piață striga: „Trăiască Dr. Lemény” și „jos cu Ieronim”.

Era mare bucuria Sașilor și mai ales a presidentului de alegere, când vedea că vr'un Român nu se prezentă la votare, la rîndul când urma după listă. Însă a rămas decepționat, după-ce a văzut, că fie-care român, în care mai era puțină scânteie de suflet, s'a prezentat la alegere, chiar și bolnavii și ologii.

La cetirea listei comunei Răhău au lipsit Români fruntași Teodor și George Vulo. Bucuria Sașilor, pentru-că învingerea lor cu atât era mai sigură. Dar' și atunci au ră-

mas opăriți, pentru-că după 5 ore seara — în ora de încheiere iată se prezentă vredenicii români, aducând cu patul și pe tatăl lor, pe nonagenarul și bolnavul Teodor Vulo sen., supranumit „begatul”, care la întrebarea: „cu cine votezi?”, a venit să răspundă cu glasul dreptului Smeon: „cu Dr. Lemény”. Sași la priveliștea aceasta încântătoare nu știau ce să facă, încotro să deie, și presidentul numai atât a putut zice către fiii bătrânului: „dar' și pe bătrânul l'ați adus?”, ear' unul din ei i-a răspuns românește: „și, — ear' dacă imbu'zala ar fi fost prea mare, și nu am fi putut străbate pe ușe, am fi spart coperișul și l'am fi slobozit în casă, ca să Vă spună ce vrem noi”.

Întemplarea acesta a umplut de frică și spaimă pe Sași, că acum perd lupta. Deci fuga și ei după neputincioșii și ologii lor. Dar' nu li-s'a stetit. Ducându-se să iee din pat pe octogenarul Hattern (românește Hotor), care abia își mai tăia sufletul; cor'eșii fuga să îl îmbrace și să îl ducă la urnă. Bătrânul însă i-a dat de mincună, și în mâinile lor, pe când îl îmbrănceau, și-a dat sufletul. A treia zi l'au dus la cele vecinice.

Români mai virtos strigau: „Trăiască Dr. Lemény — jos cu Ieronim!”

Alegătoriu.

Alegerea din Vinț.

— 9 Februarie n.

În 26 Ianuarie a. c. s'a făcut alegerea de deputat în cercul Vințului-de-jos, unde și noi Români ni-am avut candidatul nostru național. Se înțelege, că candidatura dlui avocat Dr. Iuliu Maniu a produs o bucurie mare pentru Români adevărați ai acestui cerc, dar' totodată și o îngrăjire și frică pentru Ungurii înspăimântați de gândul, că candidatul lor guvernamental nu va mai pute fi ales. De aceea Ungurii, mănâți de frica morții politice, care li va sjunge în cercul acesta locuit în majoritate absolută de Români, n'au cruțat nici un mijloc și nici o armă, prin care să asigure reușita candidatului guvernamental. De la cel mai înalt oficiant al comitatului până la cel mai mic reprezentant al comunei, toți unul ca unul, umăr la umăr, s'au silit să delature acest pericol. Ba hiar și seota urgisită de totă lumea a finanților umbra din sat în sat pe la licențieri și traficanți, amenințându-i cu pierderea drepturilor dacă nu vor vota cu candidatul guvernului.

Pretorii asemenea din sat în sat băteau la ușa Românilor și pe lângă mituire, intimidări și amenințări se nisuiu a seduce poporul, ca să meargă cu ei. Notarii în timp de nopțe băteau la ușile traficanților și licențierilor și li amenințau că dacă nu vor merge la votare cu ei, le fuchid crîșmele și trapile. I. P. economii, pe cari nu-i puteau înfoca a lucrurile de natura acesta, li amenințau cu darepe aruncare și cu diferite competențe erariale.

În ziua plecării la alegere s'au prezentat apoi des de dimineața pe la casele alegătorilor pentru a-i lua încă din așternut cu puterea, ca să nu-i pierdă. Au dus la votare chiar și pe cei bolnavi.

Astfel din comuna Drașov pe un orșimar român greu bolnav, cu puterea l-au pus în căruță și l-au transportat până la Cuntă, de unde apoi cu trenul l'au trimis la Vinț-de-jos, ca acolo să se și deie sufletul în mâna creatorului înainte de a comite crima în contra neamului său. În comuna Dostead, unde pretorul și notariul nu s'au putut prezenta în ziua plecării, a fost trimisă genlarmeria, ca să pună lucrurile la cale. Tot gendarmaria ducea în Vinț pe alegători în sala de votare.

Și durere, apucăturile acestea și-au avut rezultatul dorit. Câți mulți dintr-o Români, și cu deosebire cei cu licenții și trafici, n'au întârziat a face pe plac pretorilor și notarilor. Cu deosebire e de condamnat purtarea mărginenilor resfrăți pe la sate, cari toți oameni cu carte și umbrați în lume, nu și-au știut chemarea lor față de nesm. Pe când mărginenii de acasă, toți unul ca unul s'au grupat în jurul candidatului lor național, pe atunci cei de la sate nu s'au sfîit a trece în tabăra contrară, unde împreună cu au-priorii nostri și și ai lor, au luptat fără de nici o remușcare în contra candidatului no-

stru național, care e sânge din rângele nostru și al lor.

Cu atât mai rușinos lucru au comis însă unii dintr-o conducătorii poporului, adevărați preoți. Astfel părintele George Cutean din Orda și Ioan Pataki din Berghin, cari de-și oameni inteligenți, puși în fruntea unui popor spre a îl lumina și conduce la tot ce e bun și frumos, totuși nu s'au sfîit a trage în prăpastie și pe credincioșii lor. Ei nu s'au rușinat a purta pînă roșie în pălării, steag național unguresc în fruntea credincioșilor lor, ba a ține ambii chiar și toate, în cari să declare, că isbânda candidatului guvernamental, care singur e chemat să ne reprezinte pe noi în dietă, să ne vindece ranele, e identică cu voința poporului român din acest cerc.

Demn de compătimit e și părintele Ștefan Medeșian din Gusu și Ioan Dăian din Sângătin, cari ambii sub pretext că sunt bolnavi, au rămas acasă. Cu deosebire părintele Medeșian din Gusu nu s'a rușinat a spune către credincioșii săi, că e bolnav, suferind de picior, ear' când l'a cercetat, înainte de plecare, un coleg vecin, dînsul nu mai era bolnav, ci dus în pădure după lemne.

Totodată întreb și pe părintele Ștefan Morariu din Cuntă și Zharie Mihălițian din Limba, că ce i-a împedecat de nu au venit la alegere? Nu cumva au fost și dinții morboși?

De altcum le zic tuturor acolora, cari parte nu s'au prezentat la alegere, parte s'au prezentat, însă nu și-au împlinit datorița așa precum se cuvenia, că să-i sjună la crîșme și blăstămurile acelea ale Românilor, cari au isbucit din piepturile lor adevărat românești, la auzul căderii candidatului nostru român național. Secășanul.

Alegerea din Ighiu.

— 7 Februarie n.

De-și cam târziu, cred că fac un lucru bun punând înaintea publicului cetitor o icionă cât se poate de fidelă despre alegerea de deputat din cercul electoral Ighiu.

Soumpul și de toți iubitul nostru candidat Dr. Alexandru Vaida-Voevod și-a făcut datorița față de alegători — vizitând toate comunele din cerc, — și acum resta, ca și alegătorii să se cuiteze. Bucinul a sunat „de la țără”, și a aflat resunet în munți. Și „a plecat moțul la țără”.

În preajma alegerii către seară au sosit în Șard moșii, cari au venit cu trenul. Români harnici din Șard erau deja pregătiți să îi primiască. Cu deosebire partea leului o merită economii Iuliu Pop și Ilie Milaciu, cari cu zel neobosit au umblat totă ziua și totă noaptea, ca să încuartireze pe alegătorii stră. Fie le spre fală! Dar' nici frații magiari stăteau în neactivitate: în curtea conte Teleky din Șard „vițelul cel gras” era pregătit, sticlele destupate, dar' ospetii lipsiau. Drumul, adevă, ce duce de la gară în sat trece chiar pe la curtea și apoi vizit. Sofia: „Români trec pe aici și le mirasă”. Dar' s'a păcălit.

Cei 160 munteni alegători în urmă sunt așezați prin casele șerdenilor. Și apoi preoții lor? Nu îi puteai liniști până ce și-au vădut poporeni așezați. Iți era mai mare dragul când aușia din gura poporului: „Dă-mne! dă Românilor tot astfel de popi”.

Inteligența apoi a cercetat pe toți alegătorii prin cuartire, cântând cântarea candidatului. Resunau casele țeranilor de versurile:

„Cine neamul nu-și iubește:
Piară 'n temniți tâlhărește;
Cine legea nu și-o ține,
Piară 'n drumuri ca un căne.”

Chiar și vocea copilor treziți din somn se amesteca cu vocea plină de vîgore a celor mari.

În urmă a sosit și ziua mult dorită. Înaintea caselor preotului Bota din Șard s'au adunat toți alegătorii și sosind și cei din Chișfa'eu și Bărbant, s'au pus în rînd câte patru, în frunte cu iubitul nostru candidat. De odată se aude glasul unui moț din urma rîndurilor: „Faceți loc măi, că vine ceta lui Verner”. Ce era adevă? Un birău cu câțiva jurați din un sat de vales Ampoiului, cu pene roșii în pălărie, veniau tupilându-se pe lângă zidurile caselor. Să fi aușt apoi batjocură!

In urmă cu Dómne ajută pe buze și cu versurile:

"Toți suntem cu tine! Haida! Doctor Alexandru Vaida. Du-te, spune Domnilor Tot năcazul Moților, —"

am plecat. Insuflarea a fost mare, și rime nu se gândia la înfrângere. Au sosit și alegătorii din alte sate. Frumos s'a prezentat Bucurdea-vinósă, de unde numai popa și proprietarul Antoniu Pop nu au fost cu noi.

Alegerea a decurs în liniștea cea mai mare, în cât și străinii ne admirau. Presiunea din partea guvernului însă a fost mare.

Până pe la 11 ore înainte de amiază aveam majoritatea. După ce a votat și Zlatna după 12 ore ei aveau o majoritate de 130 voturi. Acum noi am început a calcula: Ei au o majoritate de 130 voturi. Majoritatea lor o dobóră voturile noastre din munți și apoi valea Ampoiului pune numai cununa pe învingerea noastră. Dar' nu a fost să fie așa.

Când când se pun ai tei să te dobóre, apoi nu poți rezista. Și am cedat. Dar' căderea noastră a fost o mare învingere morală. Ne rădăgăm însă cu cuvintele candidatului nostru, că "el copilul cade de multe-ori până să ajungă a umbra". Invingerea morală a fost mare și îmi place a afirma, că dacă în activitatea noastră ar fi și numai singurul bine "trezirea poporului", trebuie să luptăm pentru ea din răspături.

Brav s'au purtat următoarele comune: Ighiu, Bucurdea, Șard, Cricău, Chișfalău, Sântimbru, Ampoia, Tăuț, Petroșeni, Abrud sat, Bucurmani, Musca, și Șohodol, de unde Verner nu a primit nici un vot.

Nu au votat cu noi următoarele comune: Tâmpoa, Tâmpoa, Valsă-Dosului etc. In aceste sate nu stătea nădejdea, și ele au votat cu Verner! Rusinea lor.

Dintre preoți cari n'au luat parte la votare, nu știu din ce cauză, dinții vor și, sunt următorii: Costea din Ighiu, Ursu din Musca, Jura din Tâmpoa, Cădo din Păcliaș, Mărculeșcu din Necreiești, Pojar din Costar, Popu din Sântimbru, Șerban din Galțu și Ștefănescu din Șerban.

Următorii preoți au votat cu Verner: protopopul Mionțiu, apoi preoții Duce, Nestor din Intregalde, Aurel Jura din Bucurdea-vinósă și Ciriac Raș din Oșoda.

Mare a fost scârba în popor căud a votat, că și unii dintre preoți au votat cu Verner. Poporul din Bucurdea striga că își îndrăgă pe popa, căci el nu-i scârba de votare, ci mai de prescură.

Adevărații preoți cu crucea în frunte au fost cei din Munții-Apuseni. Cu deosebire căpetele din Abrud-sat era neobosit în a-i vedea idealul realizat.

După alegere au vorbit poporului, — care era în număr de peste 2000, — avocatul Dr. Laurențiu Pop din Abrud, care ca bărbat de încredere a spus rezultatul. Apoi a vorbit candidatul nostru Dr. Alexandru Vaida-Voevod. În decursul vorbirii sale a arătat o dată vechiă. — Se spunea că Ungurii nu dat foc, ca poporul să nu asculte vorbire, și să alerge la foc. Nu știu drept va fi ori nu, dar' atâta știu, că vorbirea a fost ascultată de întreg poporul în cea mai mare liniște. Când a isprăvit Dr. Vaida cu vorbirea, întreg poporul a strigat: "Când va fi alegere nouă, să vii din nou, și noi earăși vom scotii munții, dar' mai mulți".

Ce ne-a mirat a fost, că anunțându-se alegerea lui Verner, nici un ungar nu a strigat "să trăiască". Semn că l'au ales "din dragoste".

Încă un caz hazliu, întâmplat la urnă. Un cassariu comunal din munt (i-am uitat numele) a intrat să voteze. Cum a intrat a strigat de a răsunat sala: "Trăiască Doctor Alexandru Vaida".

"Hol Hol Că nu așa", îi zise presidentul.

"Da cum?" intrăbă cassariul.

"Cum te chiamă?" zice presidentul. Cassariul își spune numele.

"Nó acum spune, cui dai votul?" intrăbă presidentul.

"Lui Doctor Alexandru Vaida", răspunde cassariul.

"Dar' cassa?" intrăbă pretorul, care era de față.

"Si cassa i-o dau lui?" răspunde voinicul cassariu.

Și acum încheiu prevădând un viitor mai falcic pentru cercul electoral al Ighului, în care vom fi și noi vrednici de laudă și de admirație, ca frații noștri din Cristian, Șebeș și de pe alte locuri. Viorel.

NOUTĂȚI

Din cauza sfintei srbători "Intimpinarea Domnului", numărul proximal al fôiei noastre apare Vineri după amiază.

Noul protopop al Șiriei. Consistoriul eparchial din Arad în ședința sa plenară de Joi (27 Ianuarie st. v.) a întărit alegerea presbiterului Mihail Lucaș de protopresbiter al tractului Șiria. Până acum părintele Lucaș a fost paroh în Senteș.

Pentru catedrală. Cu aprobarea autorităților comitatense, comuna politică din Borgo-Prund a contribuit la fondul catedralei noastre cu suma de 50 cor. Poporul din acea comună a contribuit separat cu 180 cor. 50 fil., ear' cantorul Ștefan Vrășmaș a colectat 37 cor. 50 fil., pe lângă că au mai dat și ambii parochi. Dzeu le răsplătescă tuturor înzecit.

Tiner român "sub auspiciis". Iuliu Pordea, făcând cu succes eminent rigorosele de doctor în științele juridice la universitatea din Cluj, va fi promovată "sub auspiciis regis", adică în prezența unui mandatar al M. Sale regelui, care cu ocaziunea promovării, prin o alocuție ocazională îi va oferi și un cadou din partea M. Sale (de obi eiu se dă inel cu inițialele M. Sale). Cum cetim în "N-mzeti Hirlep", mandatar al M. Sale va fi secretarul de stat în ministerul de culte Dr. M. Zolnazy. Zsa promovării nu e însă înă. Dl Iuliu Pordea e primul tiner român promovât "sub auspiciis" și e fiul preotului Vasile Pordea, profesor de teologie în Gherla.

Promotivane. Șabăta trecută a fost promovât în aula universității din Budapesta, dl Ioan Garau, fiul dlui avocat Nicolae Garau din Zăneș, la gradul de doctor în științele juridice. Felicitările noastre!

Minister un pătrun de acelu. Ziarul "Politik" din Praga susține a fi informa că contele Welsersheimb, ministru de honore (Landwehr) al Austriei, în actuala sesiune de tală va reprezenta pentru ultima dată proiectul de lege al recrutarilor, după a cărui votare va abdice, având să-i urmeze în fotelul ministerial baronul Schönbach, comandantul corpului de armată de la Budapesta. Welsersheimb e ministru din 26 Iunie 1880 deci tocmai un pătrun de veac a condus afacerile ministerului de "Landwehr".

Himen. Elisaveta Stanca, Petroșeni, și Traian Răduț, Șandruș.

Dicționarul geografic al Transilvaniei va fi lua: în curind în lucrare din partea societății geografice române. Comitetul va face propunere în privința acésta, în adunarea generală din Martie. M. Sa regele Carol, presedintele societății geografice, a aprobat propunerea. Spesele sunt stabilite astfel: 12.000 lei pentru redactori și 3000 lei pentru tipari.

Avis. Domnii studenți universitari cari vor să participe la pionicul tinerimii române din Blaj (26 Februarie n.), sunt rugați a și anunța participarea dlui Iustin Nestor, cand. de adv., Blaj (Bălázsfalva), cel mult până în 24 l. c., pentru a ne pute îngrijii de încuarterare. Comitetul aranjator.

Asil pentru orfani și neputincioși. Dintre deciziunile adunării generale a "Reuniunii române de înmormântare din Sibiu", vrednică de remarcă este hotărîrea unanimă, conform căreia direcțiunea este autorizată a căuta un imobil (grădină), pe care ar fi să se ridice asilul. În acésta afacere direcțiunea, cu rezerva aprobării adunării generale extraordinare pôte reflecta pe lângă bani proprii fondului "Asilului" cu peste 1200 cor., și la banii gata, de aproape 5000 cor., ce formeză averea Reuniunii, și pôte încheia cu eventualul vânzător și contractul provisoriu de cumpărare. Fondul "Asilului" e întemelat și alimentat, precum se știe, din cele 10% detrase din ajutoarele după casurile de morțe, din competențele dăruite de directorul P. Lucaș și secretariul V. Tordășianu, cum și din unele daruri făcute în amintirea iubitorilor reșoși. După acésta hotărîre, și mi ai ales după ce locul va fi cumpărat, sprigint va fi de inimi generose, cari mângâiere vor afla în faptul, că din prisosul lor imbia-vor obolul pentru un scop atât de umanitar.

Trecuți la creștinism. Preacuviosul Archimandrit Evghenie Ungureanu, preotul coloniei române din Canada, a botezat în legea ortodoxă doi negri și un evreu, propretari în Canada.

† George Achim Popa, paroh gr. or. în Lisa, în urma unui morb mai îndelungat, împărțit cu sf. taine a răposat în 29 Ianuarie 1905 st. v. la 6 1/2 ore a. m. în al 75-lea an al vieții, 51-lea al căsătoriei și al 50-lea an al preoției sale. Rămășițele pământești ale răposatului se vor înmormânta astăzi Luni în 31 Ianuarie 1905 st. v. în cimiteriul bisericii gr. or. din Lisa. Fie-i țărîna ușor și memoria binecuvântată!

† Ioan Marcu, cassariu la "Sătmăreana" în Săni, după grele și îndelungate suferințe s'a mutat la cele vecinice, Duminecă, în 30 Ianuarie (12 Februarie) s. c. la 7 ore dimineața în al 28-lea an al vieții. Rămășițele pământești ale decedatului se vor așeza spre odihna de veci, din casa familiară, Marti în 1/14 Februarie la orele 1 d. a. în cimiteriul bisericii din Săni.

† Ioan Micu, elev în cl. II. comerțială din Brașov, fiul comerciantului Micu din Poiana-Sărată, a răposat subit Marti la 6 ore dimineața. În mormântarea i-s'a făcut Sămbătă în cimiteriul bisericii gr. or. din Poiana-Sărată. Până la gara din Brașov oșmintele pământești ale răposatului au fost însoțite de elevii școlii comerciale sub conducerea directorului și a profesorilor, ear' la actul înmormântării a asistat o delegațiune a elevilor, care a depus pe cosciug o frumoasă eunonă.

"Bihorcena" institut de credit și economii în Oradea-mare își ține adunarea generală ordinară în 25 Februarie 1905 st. n. la 10 ore înainte de amiază, în localul institutului.

Judecătoria aiegi de popor. Cetățenii din Geneva ai căi trecut au hănit prin plebiscit, ca judecătoria să nu mai se denumită, și să se de popor. De altcum în Elveția nu acesta e primul caz în privința acésta, deosebit în câteva cantone s'introdueș deja de mult alegerea judecătorilor prin votul cetățenilor. Și se știe că judecătoria astfel aleși sunt în toată privințele superioare celor denumți, fiindcă în Elveția nefind în uz nici cele mai minime apăsături cotesesti, cum e prin alte țări, aparținând și în niciuna candidaturii.

Ministerul de războiu, și pe lângă comandelor militare din flauturi în sat, e mare lipsă de autrez, ca să puată în vânzare direct economiilor proviziunea de țărîni adătoare în armata militară. În urma acéstor rezecări s'au început deja să vândă economiilor țărîni, cu 7 cor. 13 fileri maza marică, mazonjele de proviant din Pojon, Sopron și Szombathely, la cesti comandele au a se face prin mijlocul reunitiunilor economice respective.

A treia grevă mare. Pe lângă greva de sute mii de inși a lucrătorilor mineri din Germania, care duréză deja de peste o lună, și pe lângă grevele — mai mult de caracter politic ale claselor muncitoare din Rusia se adaugă acum o a treia grevă mare: a lucrătorilor mineri din Belgia. A nune, o telegramă din La Louvière raportéză că dntre 22.000 de lucrători de la minele de acolo 10.000 s'au pus în grevă, ear' numărul grevistilor de la minele din Charleroy e de 25.000.

Potop de neauă. Se raportéză din Jshbach că pe acolo ninge greu și necontentit deja de cinci zile, adurându-se pe câmpuri adevărați munți de neauă. Ernă așa grea ca acésta n'a mai fost pe acolo de zece de ani. Din cauza garului și viscozelor foarte multe animale sălbatice se rostogolesc pe căstele dealurilor amorteite de frig și istovite de fôme; dregătoria domeniului Pastetică a pus elăi de fên pe locurile troienite, pentru-ca cerbil și celelalte animale de pădure strîmțorate printré troieni de neauă să aibă barem de mănecare. Ninsôrea era așa de abundantă, în cât 200 de ômeni au trebuit să lucre zi de zi, spre a depărta neaua de pe raliile căii ferate.

"Maffia" magiară. Ziarul "Az Ujság" din Budapesta spune că în Transilvania s'a înființat de curind o ligă secretă sub titlul "Lga hunnică" ("A hun szóetség"), cu scop de "a lupta contra naționalităților" (1) și că are deja 50—60 membri, tot ômeni cu avere și cu alésă poziție socială. Șeful ligei e un fost deputat dietal. Sub numirea "Maffia" există o ligă secretă în Italia (deosebi în Sicilia), înființată pe timpul luptelor de libertate ajunse la isbă idă sub conducerea lui Garibaldi. Membrii ei pun jurământ pentru păstrarea secretului asupra tuturor acțiunilor ligei, despre necondiționată supunere și apărarea reciprocă a membrilor chiar și

în casuri de crime (politice), fasionând în favorul nevinovăției inculpatului. În timpurile din urmă "Maffia" siciliană a degenerat în ligă de răsunare (fie și prin asasinări) contra nedreptăților făcute ôre-căruiă dintră membrii ei.

Achitat. Un țeran din Alțina, Brăzaie, dat în judecată pentru omor cu premeditare, a fost achitat Vineri, din partea tribunalului din Sibiu. Amănunte vom aduce în numărul viitoriu.

Domnul Müller Albert, Budapesta. V. Vadász u. 42/V. Am primit crucea inventată de dvóstră și vă rog a primi nenumăratele mele mulțămiri din inimă pentru ea, deore ce în adevăr prin invențiunea dvóstră a venit tămăduirea mea. Rog pe bunul Dzeu să Vă binecuvinteze pentru ea. Cu distinsă stimă Dirleits Máttyás. Acésta scrisôre a primit-o adresatul ca inventatorul crucii electro-magnetice R. B. nr. 86967, care are un efect deosebit vindecătoriu contra reumei, afecțiunilor astmatice, țuituri de urechi, șgârcluri de inimă etc.

Viață socială.

Concert român în Sibiu. Corul reuniunii meseriașilor români din Sibiu va da Sămbătă (25 Febr. st. n.) concert în sala de la "Unicum". Detairi în numerii următorii.

Productiune școlară. Corpul învățătoresc de la școala gr. or. din Tilișca invită la productiunea școlară care va avé loc Mercuri, în 2/15 Februarie s. c. în edificiul școlar, din incidentul srbării hramului școlar. Începutul la 7 1/2 ore sêra. Venitul curat se va destina fondului școlar și bibliotecii școlare în părți egale. NB. Contribuirile benevoles se primesc cu mulțămită și se vor culta pe cale ziaristică.

Concert în Arad. Tinerimea română din Arad și jur invită la concertul împreună cu dans ce se va aranja Joi, la 23 Februarie s. c. 1905 în sala mare de la "Ipartidului", Erzsébet-kört. nr. 16, în favorul școlii române de tete din Arad sub presidența de onoare a dlor deputați Dr. Ștefan C. Pop și Dr. Ioan Susiu. Începutul precis la orele 8 sêra.

Concertul Kneisel Stefanescu. Publicul din Sibiu, fără deosebire de naționalitate, va avé în septemăna acésta, deosebită plăcere a asculta prestațiunile artistice ale unuia din cei mai celebri virtuosi în violină, și anume dlui profesor român A. P. Kneisel, care în zile dlui profesor român A. P. Kneisel, care în lumea muzicală este apreciat și medal cel mai favorabil, ca "interpret și incomparabil" al celor mai grele piese muzicale. El pos pe al celor mai grele piese muzicale, Thomson etc.; ba — cât privește muzica — este prezentat es singurul interpret perfect și al celor mai grele părți. Cu succes imens a arătat întregii lumi apusene că violina nu are taine pe cari să nu le fi înțeles, făcându-o, ca sub impresia fermecătorului său aron să cânte ca omul, să cîmpesoc ca paserile, să plângă, să ridă, să blasfeme, să exprime tôte sentimentele și pasiunile posibile.

Dl Kneisel e și compositor de mare valôre. Așa l' prezentéză cele mai competente foi din lume: franceze, germane, ungurești, românești etc. În trecét observăm, că el e tatăl miraculoșii românoșii pianiste, numită în lumea muzicală Adelina de German, care — de-și numai copilă, e numită deja "Regina pianului" și posedă vre-o 4 decorațiuni de la domnitori: regele Italiei, Belgiei, Șahul Persiei etc. pentru prestațiunile și compozițiile ei. Tôte foile muzicale îi fac elogiul și îi laudă în termeni superlativi talentul.

Afară de dl Kneisel va conlucra și dl Stefanescu din București, cântăreț-tenorist, despre a cărui voce cei mai competenți musici din Sibiu s'au pronunțat măgulitor și foarte laudabil. Z sa și programul încă nu sunt stabilite precis, probabil Vineri sau Sămbătă. Atragem însă de acum atențiunea tuturor asupra acéstu concert, care va oferi prestațiuni rare pe la noi.

Oficială.

Consistoriul archidieceșan așteptă: 1. ca onorații parochi să dispună solvirea premiilor de asigurare, 2. oficiile protopresbiterale să așternă discul metropolitan de la 6 Ian. 1905 și taxa cununăților pe anul 1904, 3. administratorii parochiali să reguleze afacerea competițelor fondului de pensiuni.

Teatrul orășnesc.

Luni (13 Febr.): "Graf Essex", dramă în 5 acte, de Henrich Laube. Marti (14 Febr.), "Die Fledermaus", operetă în 3 acte de I. Strauss.

